

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ

САЛАЛЫҚ КОНЪЮНКТУРАЛЫҚ ШОЛУ

Кәсіпорындар пікіртерімінің нәтижелері

(салалар: тау-кен өндіру және өңдеу өнеркәсібі, құрылыс, сауда, көлік және қойма)

2018 жылғы I тоқсан

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің
Зерттеулер және статистика департаменті

Жалпы ақпарат

I. Экономикалық жағдайларды бағалау:

- саладағы бәсекелестік (4-бет)
- инвестициялық белсенділік жағдайлары (5-бет)
- валюта бағамының әсері (6-бет)
- кредиттеу талаптары (7-бет)

II. Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау

- өнімге сұраныс, оның бағасы, көлемі (8-бет)
- өндірістік қуаттың жүктеме деңгейі (9-бет)
- кәсіпорындардың қаржылық көрсеткіштері (10-11-бет)
- саладағы борыштық ауыртпалық (12-бет)
- еңбекақы мен жұмыспен қамту (13-бет)

Қорытынды

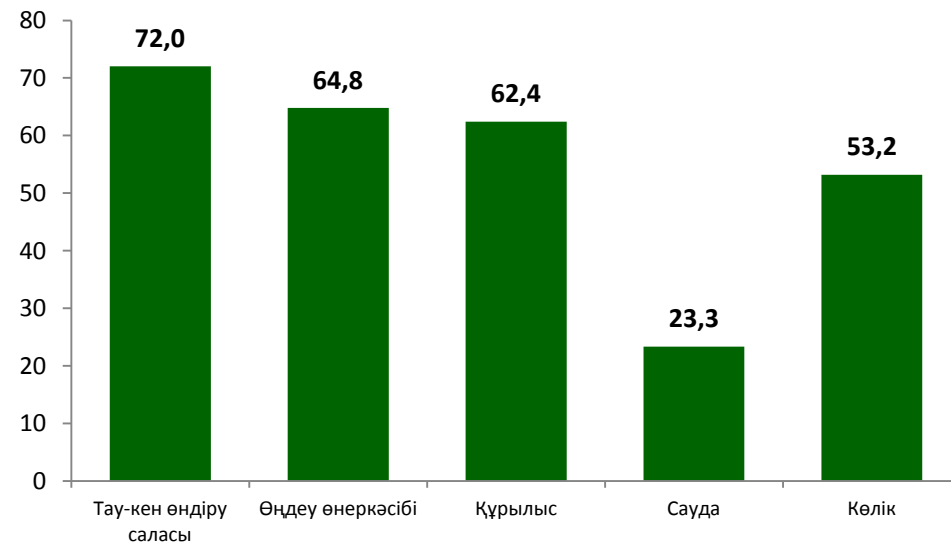
Пікіртерім жөніндегі мәліметтер

Пікіртерім мақсаты	➤ Салалардағы бизнестің конъюнктурасындағы негізгі үрдістерді анықтау
Респонденттер	➤ Кәсіпорындардың басшылары, қаржы бөлімдерінің қызметкерлері
Пікіртерім әдісі	➤ Сауалнама жүргізу
Пікіртерім жүргізу кезеңі	➤ 2018 жылғы 1 тоқсан

Іріктеу туралы мәліметтер

Тау-кен өндіру өнеркәсібінің кәсіпорындары	➤ 168
Өңдеу өнеркәсібінің кәсіпорындары	➤ 693
Құрылыс кәсіпорындары	➤ 314
Сауда саласының кәсіпорындары	➤ 801
Көлік және қоймаға жинау кәсіпорындары	➤ 235
Іріктеу бойынша кәсіпорындардың барлығы	➤ 2 211
Мониторингке қатысушылардың барлығы	➤ 2 972

1-график. Ірі және орта кәсіпорындардың үлесі, %

Зерттеу нәтижелері бойынша **саудада** басқа кәсіпорындардың бәсекелестігі инвестициялық белсенділігін шектейтін фактор болып табылады. Айта кету керек, сауданың бұл факторы алдыңғы зерттеу кезеңімен салыстырғанда біршама қарқынмен өсті. Осындай үрдіс құрылыста да байқалады.

Көлік және өңдеу өнеркәсібінде бәсекелес компоненттің ықпалы азайды.

Тау-кен өнеркәсібі үшін бәсекелестік елеісіз факторы болып қалуда.

Тау-кен өнеркәсібінде ірі және орта кәсіпорындардың үлесі 70%-дан астам құрайды. Оның ішінде мұнай және табиғи газ өндіру, металл кендері, сондай-ақ тау-кен өнеркәсіпте техникалық қызмет көрсететін кәсіпорындар бар. Іріктеу репрезентативтілігі 80%-і құрайды.

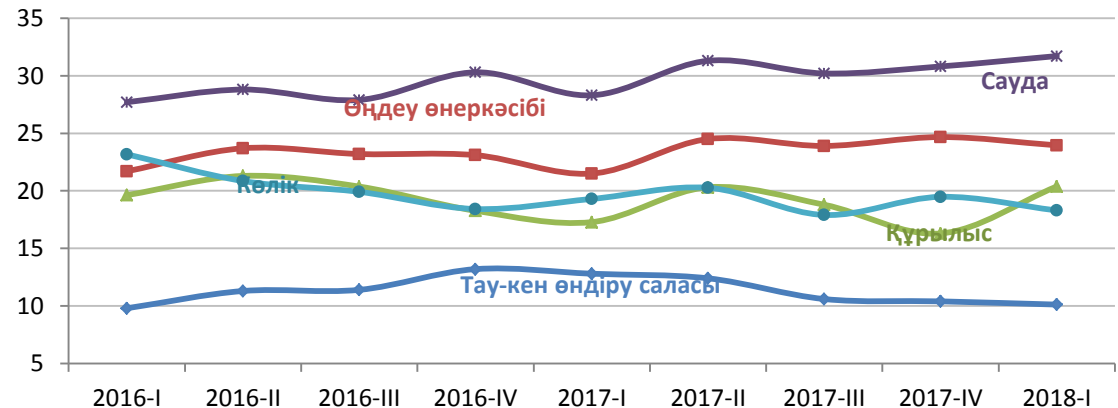
Өңдеу өнеркәсібінде ірі және орта кәсіпорындардың үлесі 64,8% құрайды. Іріктеу негізінен азық-түлік өнімдерін өндіретін кәсіпорындар, сондай-ақ металлургия өнеркәсібі, машиналар мен жабдықтар өндірісі кәсіпорындары құрайды. Іріктеудің репрезентативтілігі 70%-і құрайды.

Құрылыс саласының 62%-дан астамы ірі және орта кәсіпорындар құрайды, оның ішінде ең көп бөлімді азаматтық тұрғын үй құрылыс кәсіпорындар, сондай-ақ ғимараттар мен құрылыстарды салуға арналған кәсіпорындар құрайды.

Көлік қызметтерінің 50%-дан астамы ірі және орта кәсіпорындар болып табылады, олардың көбі жерді тасымалдау және құбыржол көлігімен тасымалдау, сондай-ақ сақтау қызметтерді көрсетеді.

Басқа саларламен салыстырғанда **саудада** ірі және орта кәсіпорындардың саны ең аз болуда, олардың тек үлесі 23,3% құрайды, іріктеудің репрезентативтілігі 18,8% бағаланады.

2-график. Нарықтық бәсекелестік кәсіпорынның даму мүмкіндігін шектеуші фактор болып табылатын кәсіпорындардың үлесі, %

* ҚРҰБ кәсіпорындары мониторингіндегі репрезентативтілігі мына формула бойынша бағаланады:

$$\frac{ШК \text{ ӨСТ} / БЖ \text{ ӨСТ} * 100}{\text{мұндағы, МҚК ӨСТ} - \text{ҚРҰБ мониторингіне қатысушы кәсіпорындардың өнімдерін сатудан түскен кіріс (ӨСТ); БЖ ӨСТ} - \text{ҰЭМ СК деректері бойынша ӨСТ}}$$

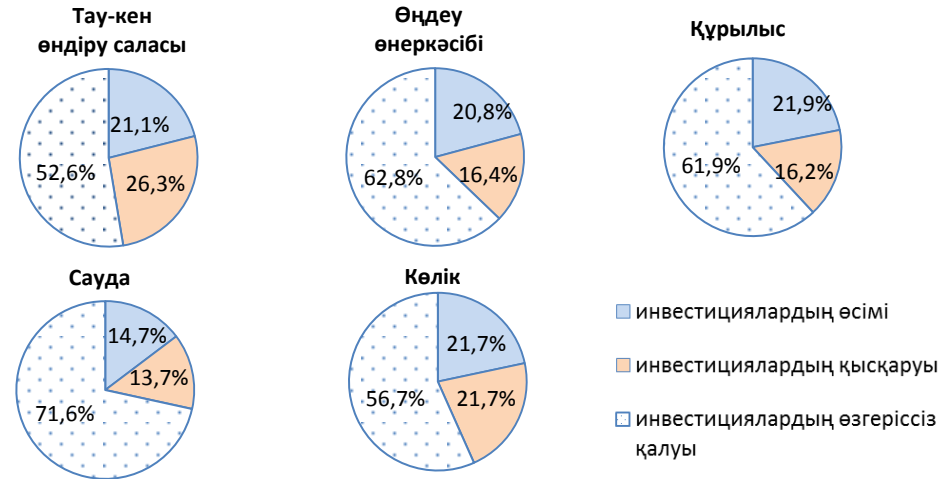
мұндағы, МҚК ӨСТ – ҚРҰБ мониторингіне қатысушы кәсіпорындардың өнімдерін сатудан түскен кіріс (ӨСТ); БЖ ӨСТ – ҰЭМ СК деректері бойынша ӨСТ

Экономикалық жағдайларды бағалау : Инвестициялық белсенділік жағдайлары

3-график. Кәсіпорындардың инвестициялық белсенділіктерін шектеу, %

4-график. Шығару өскен кезде кәсіпорындардың инвестициялардың өзгерісі бойынша күтулері, %

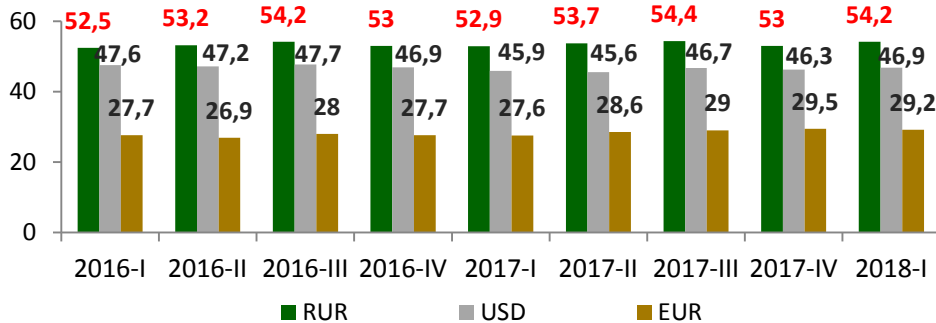
Респонденттер бірауыздан инвестициялық белсенділікті шектейтін басты себептердің бірі **қаржы ресурстарының жетіспеушілігі** деп санайды.

Сауда кәсіпорындарында ең маңызды факторы басқа кәсіпорындардың бәсекелестігі болып табылады, ал өндірістік кәсіпорындар үшін - олардың өнімдеріне деген сұраныстың жеткіліксіздігі.

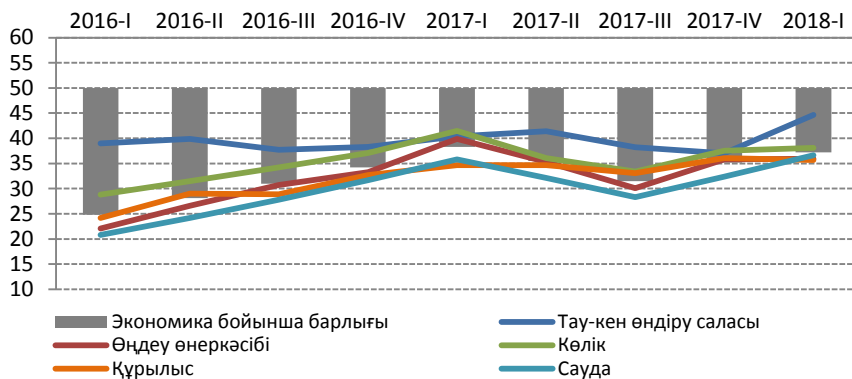
Алдағы 12 айда барлық секторлар бойынша қаржыландыру біршама өзгеріссіз қалады, сонымен бірге құрылыс саласында қаржыландырудың ең үлкен өсімі, ал саудада ең төмен өсімі күтулуде. Сонымен қатар, тау-кен кәсіпорындарында негізгі капиталға жолдайтын инвестициялардың көлемі айтарлықтай төмендеуді күтулуде.

Қаржыландырудың негізгі көздері бұрынғысынша кәсіпорындардың өз қаражаты болып табылады.

5-график. Есептеуде шетел валютасын қолдану (кәсіпорындардың үлесі, %)

6-график. Теңгенің АҚШ долларына бағамының өзгеруінің кәсіпорындардың қызметіне ықпалы (тоқсан ішінде салалар бойынша ДИ*)

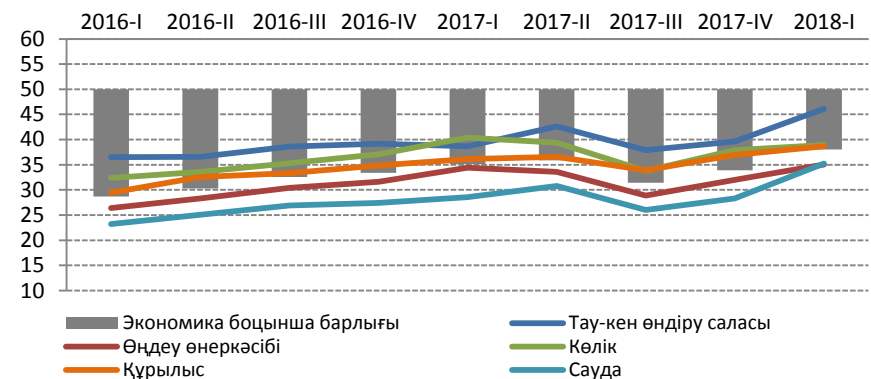

Шетелдік серіктестермен жұмыс істейтін кәсіпорындардың үлесі өткен тоқсанмен салыстырғанда біршама өсіп 72%-і құрады. Шетел валютасындағы есеп айырысу операцияларының өсуі тау-кен өнеркәсібі мен өңдеу өнеркәсібінде, сондай-ақ құрылыс саласында байқалды.

Шетелдік серіктестермен есеп айырысу бойынша кәсіпорындар көбінесе ресей рублін және АҚШ долларын пайдаланады.

2018 жылдың 1-ші тоқсанында тау-кен өнеркәсібінде қытай юанінің және еуродың айтарлықтай төмендеуі байқалды.

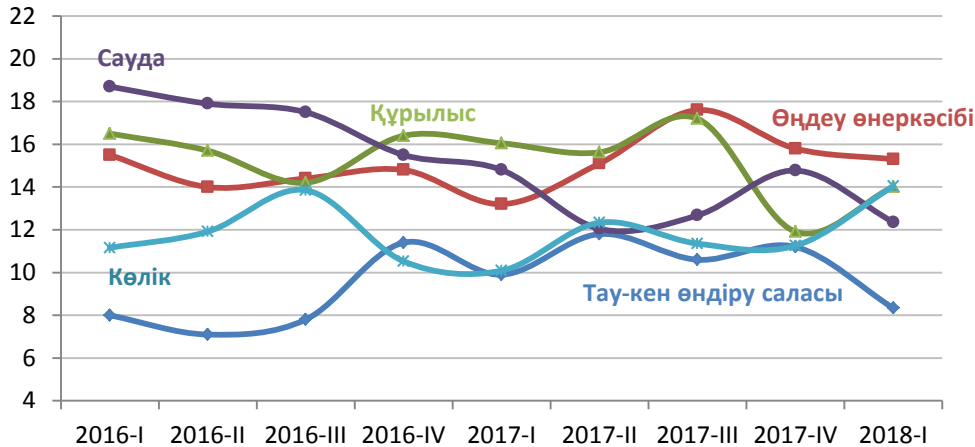
7-график. Теңгенің Ресей рубліне бағамының өзгеруінің кәсіпорындардың қызметіне ықпалы (тоқсан ішінде салалар бойынша ДИ*)

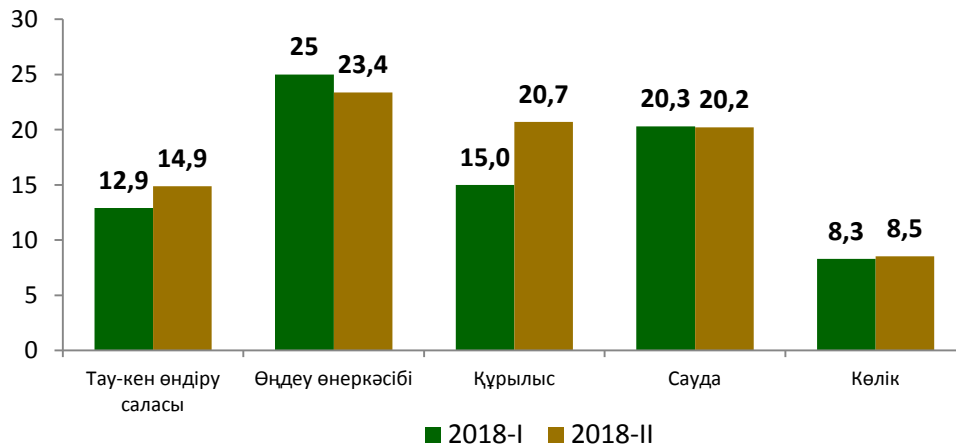
2018 жылдың бірінші тоқсанында теңгенің АҚШ долларға және ресей рубльге қатысты бағамының өзгеруі нақты сектордағы кәсіпорындар үшін бұрынғысынша жағымсыз фактор болып қалуда. Сонымен қатар бұл әсер біртіндеп төмендейді. Әсіресе осы фактордың теріс әсері тау-кен кәсіпорындарында төмей бастады. Қалыптасқан жағдай теңгенің айырбас бағамы тұрақтануы мен экономикалық агенттердің өзгермелі айырбастау бағамына бейімдеу аясында пайда болды.

* – ДИ, диффузиялық индекс 50 деңгейінен неғұрлым жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің ықпалы соғұрлым оң (теріс), 50 деңгейі ықпалдың болмауын білдіреді

8-график. Банктік кредиттеудің талаптары тиімсіз кәсіпорындардың үлесі, %

9-график. 2017ж. 4-тоқсанда және 2018ж. 1-тоқсанда кредит алуға ниеті бар кәсіпорындар, %

1-кесте. Кредиттеудің орташа мөлшерлемесі, %

	Теңгемен		Шетел валютасымен	
	нақты	Қол жетімді	нақты	Қол жетімді
Тау-кен өндіру өнеркәсібі	12,2	5,7	5,2	2,4
Өңдеуші өнеркәсіп	11,6	7,3	6,9	4,0
Құрылыс	14,8	7,2	7,3	3,7
Сауда	14,5	8,7	8,2	4,2
Көлік және қойма	15,2	6,4	9,3	2,3

Респонденттердің көпшілігінің пікірі бойынша банктік кредиттеу шарттары жалпы алғанда жағымсыз қалпында сақталды. Сонымен бірге, сауалнаманың нәтижесі бойынша саудада, тау-кен өнеркәсібі мен өндіріс саласында банк несиелендіру шарттары қолайсыз кәсіпорындардың үлесі төмендегенін көрсетті. Кредит өнімдері көлік қызметтері мен құрылыс компанияларына қымбатталды.

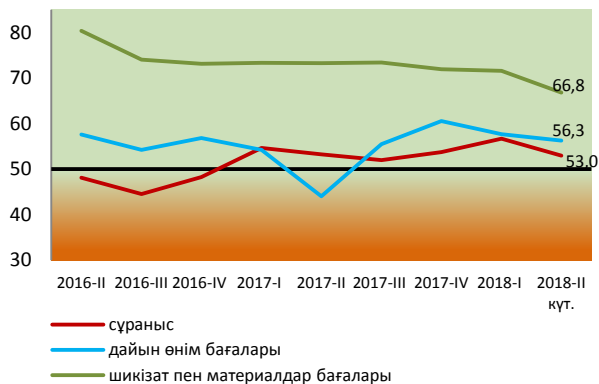
Теңгедегі және шетел валютасындағы ең жоғары орташа нақты пайыздық ставка көлік пен қоймаға тіркелген. Сонымен бірге «Көлік және қоймалау» секторында нақты және қалаған тарифтер арасындағы ең үлкен айырмашылық байқалады.

2018 жылдың екінші тоқсанында несие алуға ниет білдірген кәсіпорындардың үлесі құрылыс және тау-кен өнеркәсібінде айтарлықтай өсті. Кредиттік белсенділіктің төмендеуі өңдеу өнеркәсібінде тіркелген.

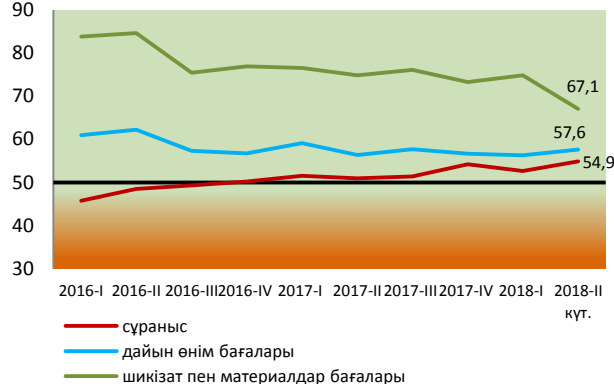
Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау:

Өнімге сұраныс, оның бағасы, көлемі

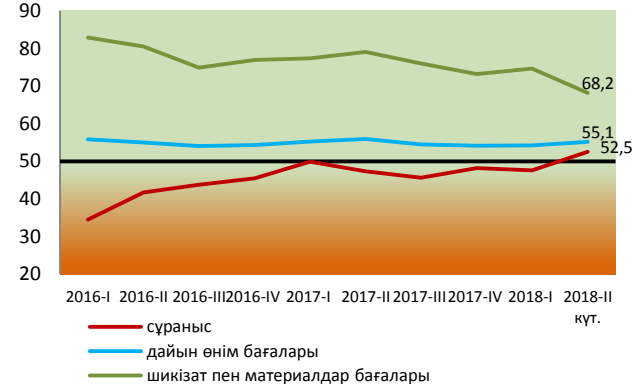
10-график. Тау-кен өндіру өнеркәсібі, ДИ*

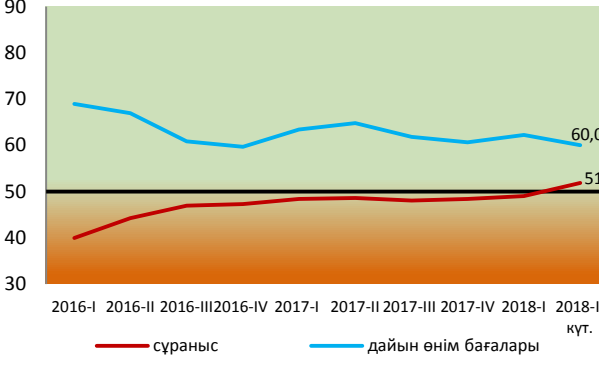
11-график. Өңдеуші өнеркәсіп, ДИ

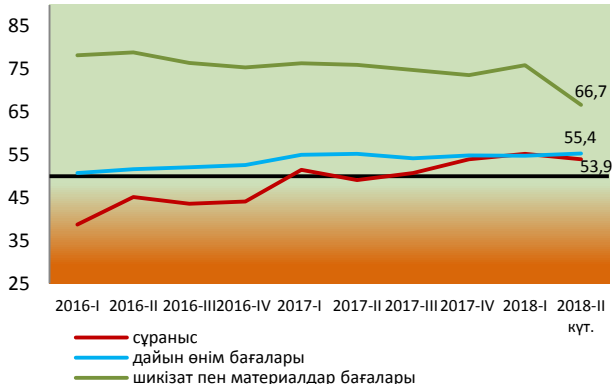
12-график. Құрылыс, ДИ

13-график. Сауда, ДИ

14-график. Көлік, ДИ

Әлемдік мұнай және металл нарығында қолайлы конъюнктура, сондай-ақ нақты ақшалай кірістердің өсуі аясында ішкі тұтынуды қалпына келтіруі көлік, тау-кен өнеркәсібі және өңдеу өнеркәсібіндегі дайын өнімге деген сұраныстың өсуіне ықпал етті. Айтылған факторлар құрылыс пен саудадағы сұраныстың оң динамикасын қалпына келтіруге оң әсерін тигізді. Бұл себептен респонденттер 2018 жылдың екінші тоқсанында өндірілген өнімге сұраныстың артуын күтуде.

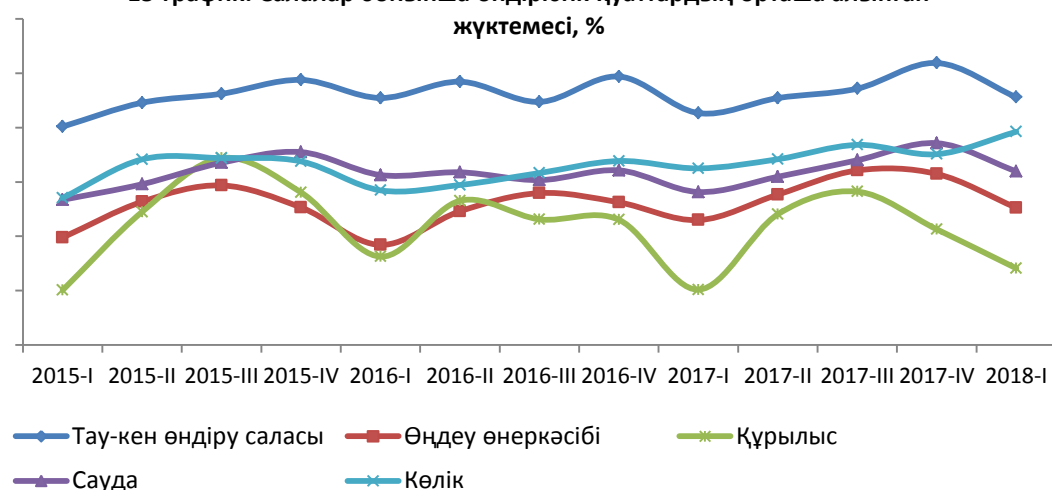
Сұраныстың қалпына келуі, сондай-ақ әлемдік тауар нарықтарындағы бағалардың өсу жағдайларда тау-кен өнеркәсібінде, өңдеуші өнеркәсіпте және көлікте **дайын өнім бағасы** өсті. Баға өсімінің үрдісі құрылыс пен саудада да белгіленген.

Шикізат пен материалдар бағалары ұзақ мерзімде өзгерген жоқ, саудадан басқа барлық салалар бойынша диффузиялық индекс 65%-ға жуық (+/-3-4%) шоғырланған. Сонымен бірге респонденттердің айтарлықтай үлесі 2018 жылдың екінші тоқсанында бағаның өсу қарқынының айтарлықтай төмендеуді күтуде.

*– ДИ, диффузиялық индекс 50 деңгейінен неғұрлым жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің ықпалы соғұрлым оң (теріс), 50 деңгейі ықпалдың болмауын білдіреді

Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау: Өндірістік қуаттың жүктеме деңгейі

15-график. Салалар бойынша өндірістік қуаттардың орташа алынған жүктемесі, %

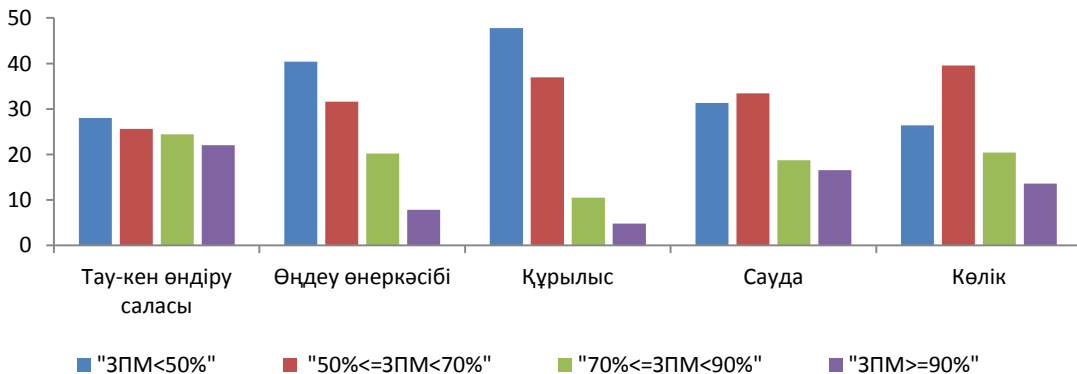

Үш жылдық динамикадағы өндірістік қуаттар жүктемесінің көрсеткішін қарастырып, ең құбылмалы және өз өндірістік әлеуетін аз пайдаланатын салалардың бірі **құрылыс саласы** болып табылады. Осы жағдай маусымдық факторға қатты тәуелді.

Өндірістік қуаттарды ең жоғары пайдалануы **тау-кен өнеркәсібінде** сақталады.

Басқа салаларда орташа қуатты пайдалану үш жыл ішінде 50% -дан 60% -ға дейін өзгереді.

16-график. Өндірістік қуаттар жүктемесінің 2017 жылғы 4-тоқсандағы деңгейі, кәсіпорындардың үлесі %-бен

Өткен тоқсанда **тау-кен өнеркәсібінде, көлік және қойма салаларында**, сондай-ақ **саудада** өндірістік қуаттарды барынша пайдалану басым болды. Бұл нәтижелер мұнай мен металдардың әлемдік бағасының ағымдағы динамикасымен тығыз байланысты.

Құрылыс секторында маусымдылыққа байланысты ең төменгі жүктеме көрсеткіштері, сондай-ақ өңдеу өнеркәсібінде байқалды.

Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау:

Кәсіпорындардың қаржылық көрсеткіштері

2-кесте. Негізгі көрсеткіштердің медианалақ мәні*

	АӨК	ЖТҚК	ААК	СР	ӨҚК	ААҚҰ, %
Тау-кен өнеркәсібі	1,16	1,10	0,13	0,37	0,41	42,2
Өңдеуші өнеркәсіп	1,17	1,18	0,14	0,17	0,30	66,0
Құрылыс	0,98	1,07	0,06	0,23	0,18	79,0
Сауда	1,11	1,10	0,26	0,16	0,11	99,1
Көлік және қойма	1,03	1,19	0,11	0,22	0,40	26,9

Кәсіпорындардың қаржы-шаруашылық қызметінің негізгі көрсеткіштерінің өзгерісі 2018 жылғы 1-тоқсанда әртарап болды: төлем қабілеттілік көрсеткіштері мен іскерлік белсенділік көрсеткіштері (АӨК, ЖТҚК және ААК) біраз төмендеді, ал өзі-өзі қаржыландыру коэффициенті мен активтегі айналым қаражаттарының үлесі, керісінше, өсті.

- кен өндіру және өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындарының өтімділігі ең жоғары болып табылады (АӨК сәйкесінше, 1,16 және 1,17);

- төлем қабілеттілігі ең жоғары, яғни активтері міндемелерінен әлдеқайда жоғары болып «Көлік және қоймаға сақтау» саласының және өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындары табылады (ЖТҚК = 1,19 және 1,18);

- іскерлік белсенділік барлық салаларда төмендеді, дегенмен көрсеткіш сауда саласында басқаларына қарағанда айтарлықтай жоғары болып қалды (ААК = 0,26);

- өңдеуші өнеркәсіп саласының кәсіпорындарының рентабельділігі ең жоғары болды (СР=0,37), ең төмен көрсеткіш – сауда саласында (СР=0,16);

- инвестициялауды меншікті қаражаттың есебінен қаржыландыру мүмкіндігі тауөкен өндіру өнеркәсібі мен «Көлік және қоймаға сақтау» саласының кәсіпорындарында жоғарырақ (ӨҚК сәйкесінше, 0,41 және 0,40);

- сауда және құрылыс саласы кәсіпорындарының активтерінің басым бөлігі айналым қаражаты болып табылады (ААҚҰ = 0,96% және 0,78%, сәйкесінше).

3-кесте. Қаржылық көрсеткіштердің сипаттамалары

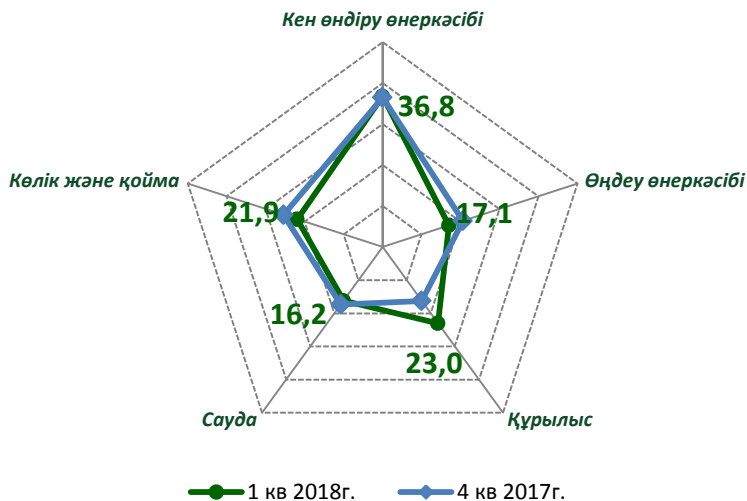
	Есептеу формула	Қысқаша сипаты
АӨК (ағымдағы өтімділік коэффициенті)	Ағымдағы активтер/Қысқа мерзімді міндеттемелер	Компанияның ағымдағы міндеттемелерді (қысқа мерзімді) айналым активтері есебінен ғана өтеу қабілеттілігін сипаттайды. Көрсеткіш неғұрлым жоғары болса, кәсіпорынның төлем жасауға қабілеттілігі солғұрлым жақсы болады.
КОП (жалпы төлем жасау қабілеттілік коэффициенті)	Активтер/Міндеттемелер	Кәсіпорынның барлық міндеттемесін (қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді) оның барлық активімен өтеу қабілеттілігін көрсетеді.
ААК (активтердің айналымдылық коэфф-і)	ӨСТ/Активтер <i>ӨСТ – өнімді сатудан түскен түсім</i>	Активтерді пайдалану қарқындылығын (айналым жылдамдығын) көрсетеді. Кәсіпорынның іскерлік белсенділігінің көрсеткіштері ретінде пайдаланылады.
СР (сату рентабельділігі)	(ӨСТ-ӨӨҚ)/ӨСТ <i>ӨӨҚ – өнімнің өзіндік құны</i>	Ұйым түсімінің қандай бөлігі пайданы (салық салынғанға дейінгі) құрайтынын көрсететін ұйым қызметінің қаржылық нәтижелілігінің көрсеткіші
ӨҚК (өзін-өзі қаржыландыру деңгейі)	МК/(МК+Міндеттемелер) <i>МК – меншікті капитал</i>	Меншікті инвестициялық қаражаттың инвестициялауға қажетті жалпы қаражатқа қатынасы
ААҚҰ (активтегі айналым қаражатының үлесі)	Қысқа мерзімді активтер/Активтер*100	Баланстың жалпы өтімділігін бағалауға мүмкіндік береді

* Орташа деңгейдің экстремалдық мәндердің әсеріне байланысты болуына қатысты медианалық мәндер келтірілген

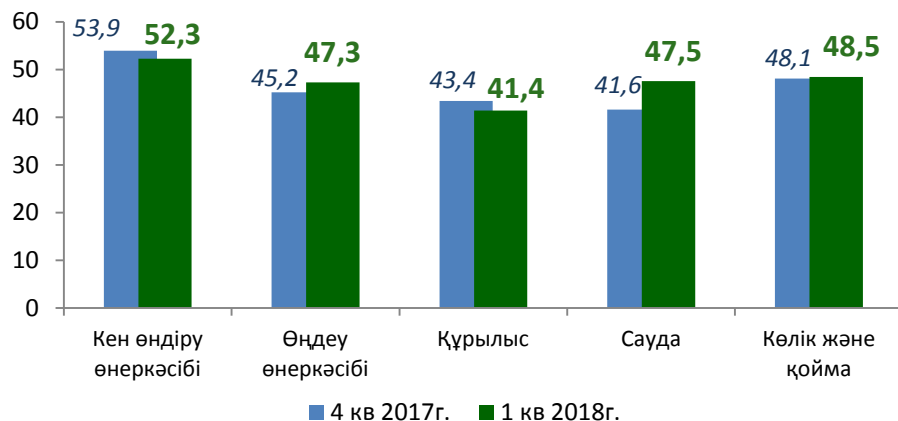
Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау:

Кәсіпорындардың қаржылық көрсеткіштері

**17-график. Сатудың орташа рентабельділігі *
2018ж., 1-тоқсан%**

18-график. Сала бойынша орташа мәннен жоғары пайда алатын кәсіпорындардың үлесі, %

Әлемдік нарықтағы энергоресурстардың бағасының өсуі кен өндіруші кәсіпорындардың және транспорт саласының кәсіпорындарының қаржылық жағдайына оң ықпал етті.

Кәсіпорындардың деректері бойынша ең жоғары рентабельділік тау-кен өндіру өнеркәсібінде байқалып отыр: салық салынғанға дейінгі сатудың орташа рентабельділігі 2018 жылғы 1-тоқсанда 36,8%-ды құрады, ал сауда және өңдеуші өнеркәсіпте орташа рентабельділік айтарлықтай төмен болды (тиісінше 16,2% және 17,1%). Құрылыс саласының орташа рентабельділігі 23% (2017 жылдың 4-тоқсанында 17,3%) болса, көлік пен қоймада сақтауда көрсеткіш 21,9% құрады (2017 жылдың 4-тоқсанында 25%).

Сауда саласында сату рентабельділігінің орташа деңгейінің аз ғана төмендеуіне қарамастан, рентабельділігі бұл мәннен жоғары кәсіпорындар саны айтарлықтай жоғарылады (2017 жылғы 4-тоқсандағы 41,6%-дан 47,5%-ға дейін), бұл сауда саласындағы кәсіпорындардың көпшілігінің сату рентабельділігі орташа мәнне жақын екендігін білдіреді.

Қарастырылып отырған салалардың бәрінде кәсіпорындардың көпшілігінің рентабельділігі саладағы орташа деңгейден төменірек. Тек кен өндіру өнеркәсібінде ғана рентабельділігі орташа салалық деңгейден жоғары кәсіпорындар үлесі 52,3%-ды құрайды (2017 жылғы 4-тоқсанда 53,9%). Көлік және қоймада сақтау саласында ондай кәсіпорындардың үлесі 48,5%-ды құраса, сауда мен өңдеуші өнеркәсіпте олардың үлесі 47%-дан астам болып табылады.

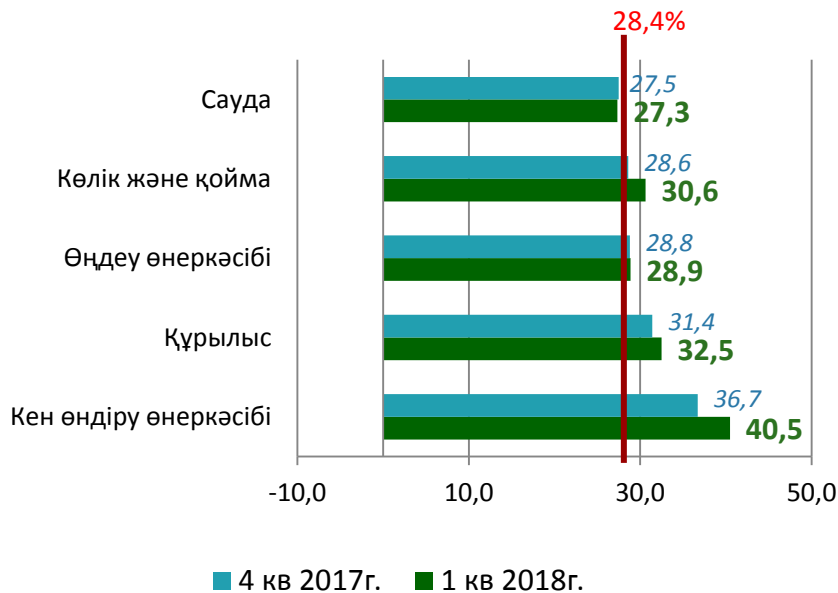
Құрылыс саласындағы кәсіпорындардың орташа рентабельділік деңгейі басқа салалармен салыстырғанда біршама жоғары болғанымен, саладағы кәсіпорындардың жартысынан астамының рентабельділік деңгейі орташа салалық мәннен төмен болып табылады.

* Пайыздар, салықтар және амортизация төлемдері бойынша шығыстар шегерілгенге дейінгі сату рентабельділігі

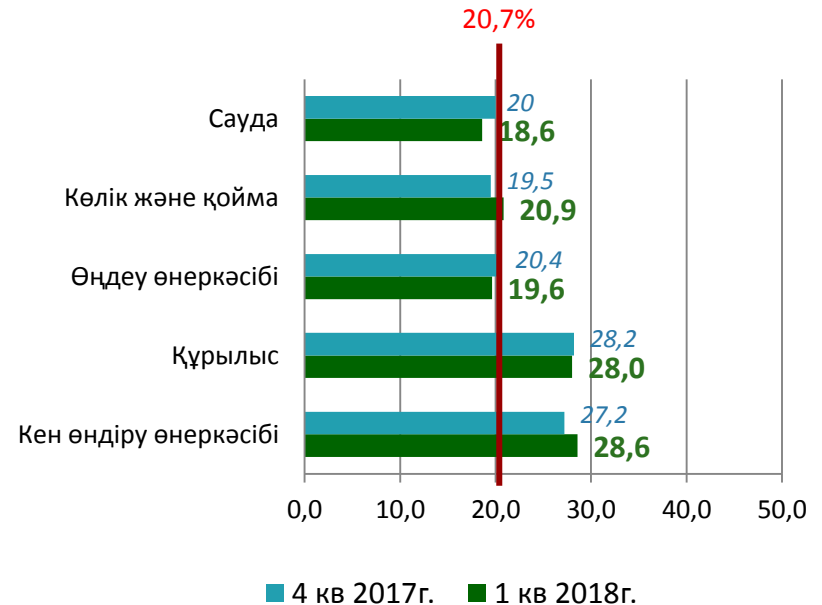
Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау : Салалардағы борыштық ауыртпалық

Банк секторынан басқа мерзімі өткен берешекке, яғни жеткізушілермен, мердігерлермен, тапсырыс берушілермен, сатып алушылармен және т.с. өзара есеп айырысуға байланысты ахуал құрылыста және өңдеуші өнеркәсіпте талдау жасалып отырған басқа салаларға қарағанда нашар. Экономика бойынша орташа алғанда мерзімі өткен (90 күннен астам) **дебиторлық берешек** 28,4%, ал мерзімі өткен **кредиторлық берешек** 20,7%-ды құрайды. Дебиторлық берешегі бар кәсіпорындардың көпшілігі тау-кен өнеркәсібінде, мұндағы кәсіпорындарының 40,5%-ында мерзімі өткен берешек бар (2017 жылдың 4-тоқсанында олардың үлесі 36,7% болған), сауда кәсіпорындарында көрсеткіш айтарлықтай төмен (27,3%). Мерзімі өткен кредиторлық берешегі бар кәсіпорындар үлесі негізінен тау-кен өндіру өнеркәсібі мен құрылыс салаларында басқа салаларға қарағанда жоғарырақ (28,6% және 28%, сәйкесінше). Мерзімі өткен дебиторлық берешегі бар кәсіпорындардың үлесі қаралып отырған салалардың бәрінде мерзімі өткен кредиторлық берешегі бар кәсіпорындарға қарағанда жоғары.

19-график. Мерзімі өткен дебиторлық берешек (%)

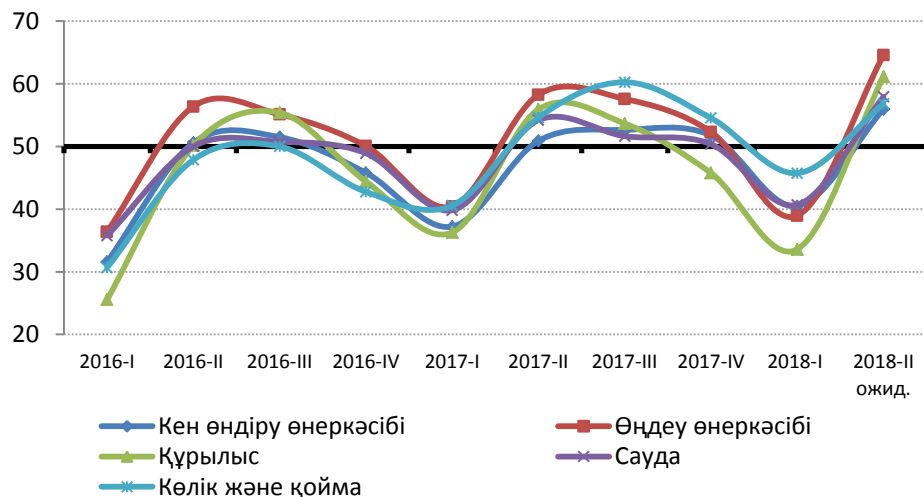

20-график. Мерзімі өткен кредиторлық берешек (%)

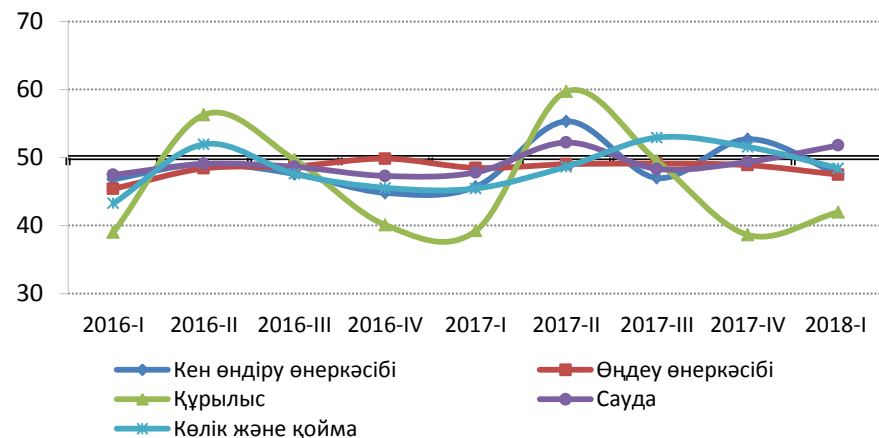

Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау : Еңбекақы мен жұмыспен қамту

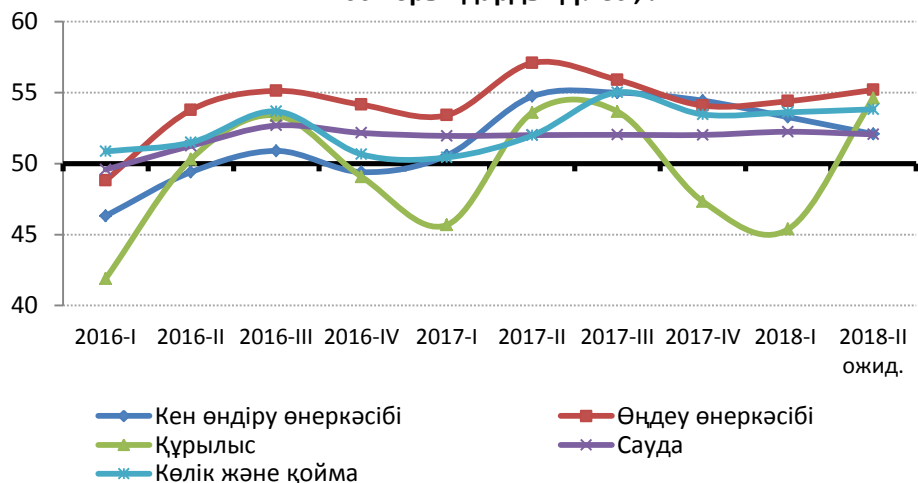
21-график. Өндіріс көлемінің өзгерісі, ДИ %

23-график. Жұмыспен қамту санының серпіні, ДИ *

22-график. Орташа жалақыны төмендеткен кәсіпорындардың үлесі, %

Өндіріс көлемінің 2018 жылдың 1-тоқсанындағы төмендеуі қызметкерлер санының азаюына және кейбір салаларда орташа жалақының төмендеуіне септігін тигізді: сауда саласынан басқа қарастырылып отырған салалардың бәрінде қызметкерлер саны қысқарды. Құрылыс саласында бұл өзгеріс басқа салаларға қарағанды айқынырақ көрінді, дегенмен өткен тоқсанмен салыстырғанда қызметкерлер санының қысқару қарқыны төменірек болды.

2018 жылдың 1-тоқсанында қарастырылып отырған салалардың бәрінде орташа жалақыны төмендеткен кәсіпорындар үлесі көбейді. Құрылыс саласында ондай кәсіпорындардың үлесі -17,5%-ды құраса, басқа салаларда шамамен 8-10%-ды құрады. Бұған қарамастан орташа жалақының өзгерісін сипаттайтын ДИ құрылыс саласынан басқа салалардың бәрінде өсу аясында болды. Құрылыс саласында орташа жалақыны төмендеткен кәсіпорындар саны орташа жалақыны жоғпыратқан кәсіпорындар санынан көбірек болды.

2018 жылдың 2-тоқсанында құрылыс саласының 5,4%-ы ғана орташа жалақыны төмендетпекші, ал басқа салаларда одан да төмен. Бұл келесі тоқсандағы өндіріс көлемінің өсуімен байланысты болу керек.

* – ДИ, диффузиялық индекс, 50 деңгейінен қаншалықты жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің оң (теріс) әсер етуі соншалықты, 50 деңгейі әсер етудің болмағанын білдіреді

- **Бәсеке дәрежесі** сауда мен өңдеуші өнеркәсіпте біршама жоғары.
- Өндіріс көлемінің өсуінің жоспарлануына қарамастан, кәсіпорындарының көпшілігі үшін **инвестиция деңгейі** өзгеріссіз қалады.
- **Айырбастау бағамының** серпіні жалпы алғанда кәсіпорындардың қызметіне теріс әсер етеді. Барынша аз теріс әсер тау-кен өндіру өнеркәсібіне, барынша көп теріс әсер сауда саласына тиіп отыр.
- Неғұрлым қолайлы несиелеу талаптары тау-кен өндіру өнеркәсібінде, қолайсыз талаптар өңдеуші өнеркәсіп саласында байқалып отыр. Осы салада кәсіпорындардың 15%-на жуығы үшін талаптар «қолайсыз» болып табылады.
- Кәсіпорындардың көпшілігі **болашақ сұранысты** оңтайлы бағалайды. Осыған байланысты өндіретін өнімнің көлемін өсіруді және сату бағаларын көтеруді жоспарлайды. Бұл ретте бағаның аса жоғары өсу қарқынын тау-кен өндіру өнеркәсібінің кәсіпорындары күтеді.
- **Өндірістік қуаттардың** неғұрлым жоғары **жүктемесі** тау-кен өндіру өнеркәсібінде байқалып отыр.
- Тау-кен өндіру өнеркәсібіндегі **сату рентабельділігі** басқа салаларға қарағанда жоғары.
- Сауда саласынан басқа салалардың бәрінде 2018 жылдың 1-тоқсанда **қызметкерлердің саны** аздап қысқарды, бұл өндіріс көлемінің азаюымен түсіндіріледі.
- Мұнай бағасының қалыптасқан серпіні, тау-кен өндіру өнеркәсібінің жоғары рентабельділігі, оның өндірістік әлеуеті, инвестициялық белсенділігі экономиканың ары қарай өсуінің белгілері болып табылады.